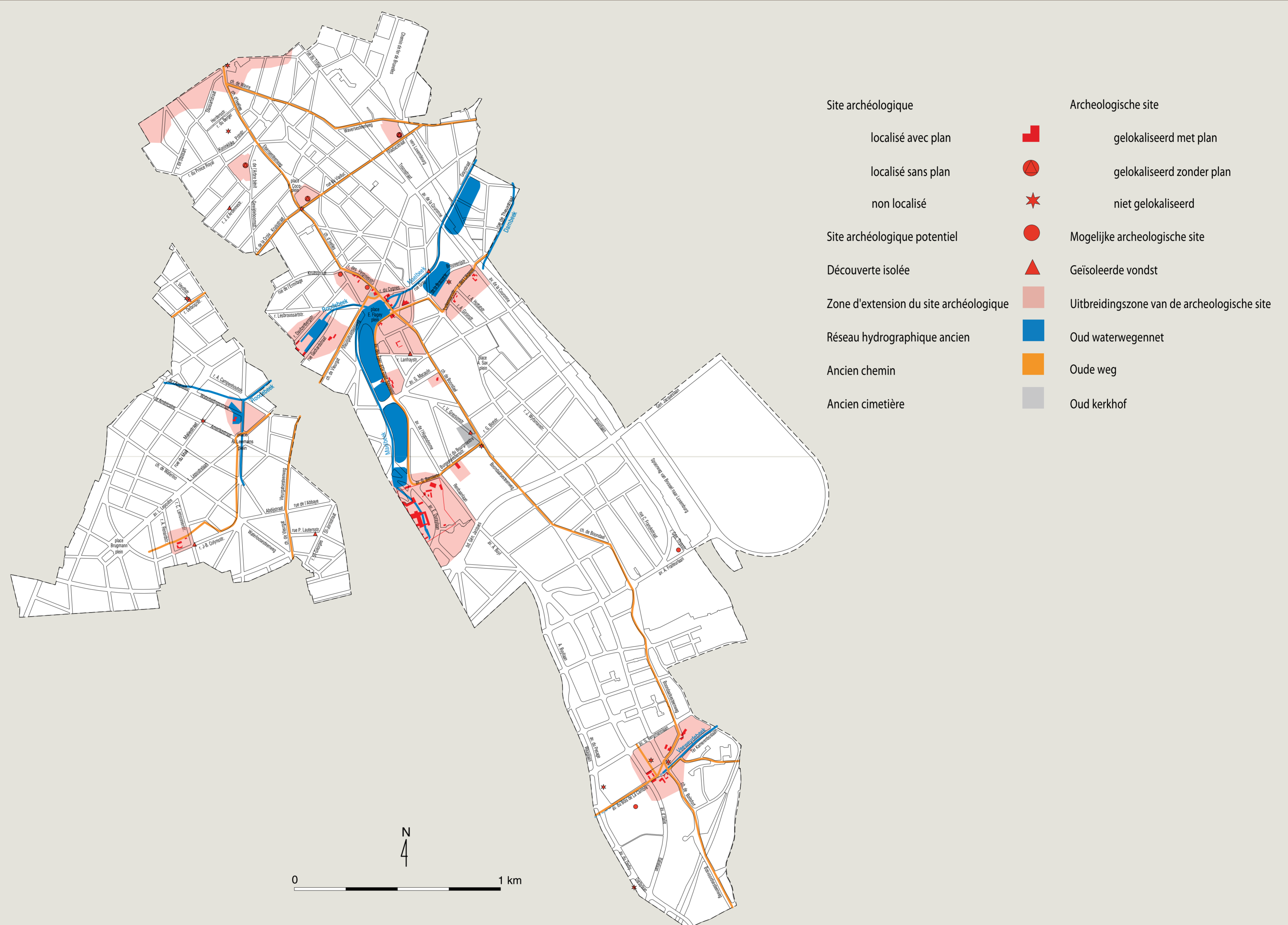

AU CŒUR DE LA VALLÉE DU MAELBEEK

IN HET HART VAN DE MAALBEEKVALLEI

La carte archéologique d'Ixelles – où sont recensés une cinquantaine de sites et de découvertes – montre combien la commune occupe une position importante dans la vallée du Maelbeek. La création du village et la fondation de l'abbaye de la Cambre sont en effet indissociables de la rivière et des étangs qu'elle alimentait. L'environnement était aussi marqué par la forêt de Soignes qui s'étendait jusqu'aux portes du monastère. Ce paysage a subi de profondes mutations dans la seconde moitié du XIXe siècle, au moment du voûtement du Maelbeek et lors du percement de l'avenue Louise reliant le centre-ville au bois de la Cambre.

De archeologische kaart van Elsene – waarop een vijftigtal sites en ontdekkingen aangeduid staan – toont heel goed de belangrijke positie die de gemeente innam in de Maalbeekvallei. Het ontstaan van het dorp en de stichting van de Ter Kamerenabdij zijn dan ook onlosmakelijk verbonden met deze beek en de vijvers die ze voedde. De omgeving kenmerkte zich ook door het Zoniënwoud, dat zich uitstreckte tot vlak tegen de abdij. In de tweede helft van de 19e eeuw ondergaat dit landschap echter zeer ingrijpende wijzigingen, door onder andere de overvelving van de Maalbeek en de aanleg van de Louizalaan. Deze laatste werd aangelegd om het stadscentrum te verbinden met het Ter Kamerenbos.

1

1 Carte des sites et des découvertes archéologiques.
Kaart van de archeologische vindplaatsen en vondsten.

2 Église Notre-Dame, l'ancienne abbatale de la Cambre, 2008.
De Onze-Lieve-Vrouwekerk, de oude abdijkerk van Ter Kameren, 2008.

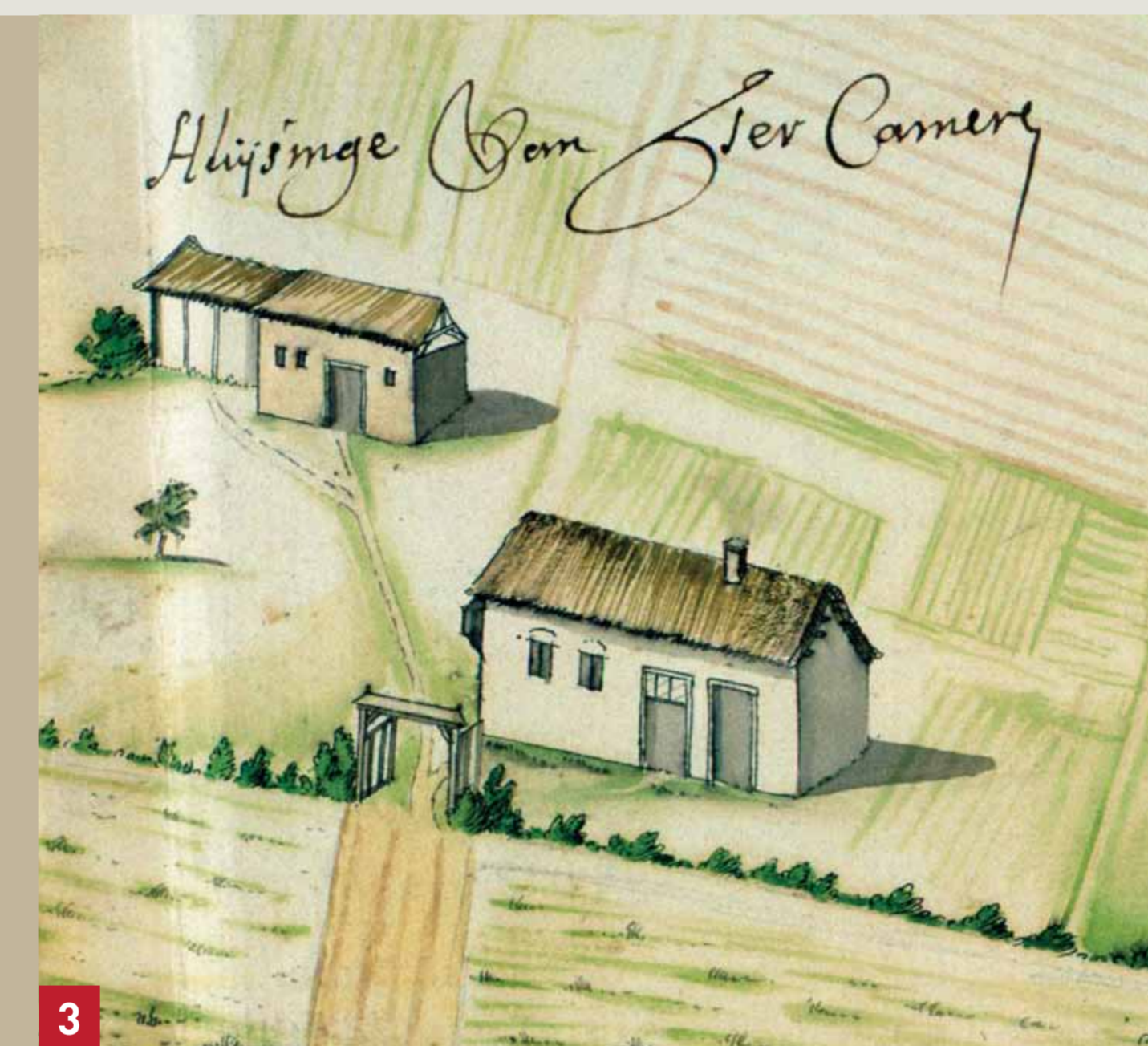
3 La ferme du Wijmbroec, 1708 (AGR).
De hoeve Wijmbroec, 1708 (AR).

4 Le château-ferme de Tenbosch, vers 1750 (AGR).
De kasteelhoeve van Tenbosch omstreeks 1750 (AR).

5 Les derniers bâtiments de l'hof ten Zwaenenberg, rue des Liégeois, avant leur destruction en 1912 (ACI).
De resterende gebouwen van het Hof ten Zwaenenberg in de Luikenaarsstraat, voor hun afbraak in 1912 (GAE).

6 Lames retouchées en silex trouvées à hauteur de la rue de Vergnies, Néolithique.
Geretoucheerde klingen in silex, gevonden ter hoogte van de Vergniesstraat, neolithicum.

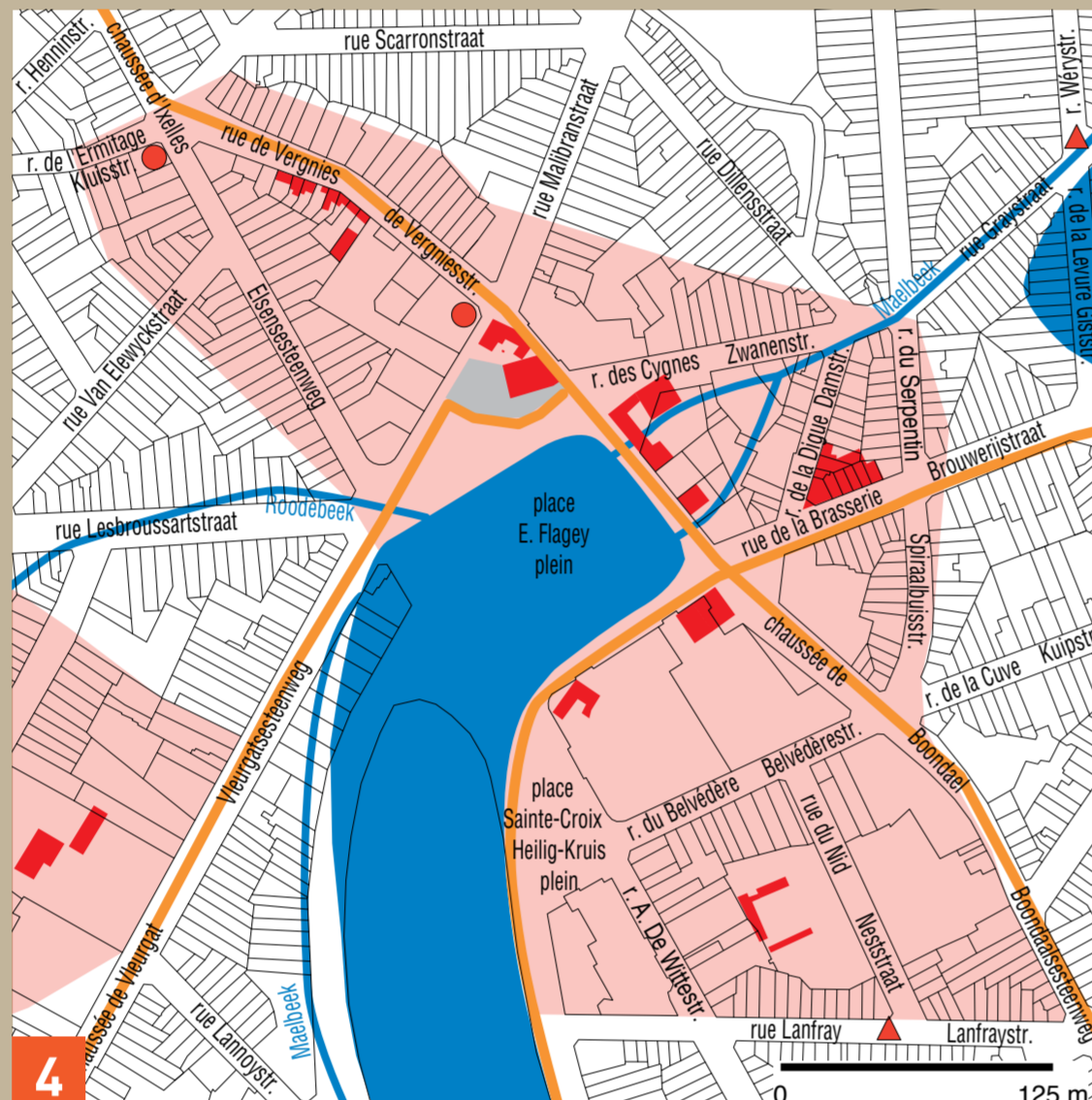
7 Percuteur en silex découvert près de la place E. Flagey à la fin du XIXe siècle, Néolithique.
Chopper in silex, gevonden op het einde van de 19e eeuw nabij het E. Flageyplein, neolithicum.

DE LA PORTE DE NAMUR À BOONDAEL VAN DE NAAMSEPOORT TOT BOONDAAL

Le village d'Ixelles s'est développé avant le XIIIe siècle autour de l'actuelle place E. Flagey. On trouvait là non seulement une chapelle dédiée à la Sainte-Croix, un cimetière, un hospice, mais aussi un moulin à eau, une série d'auberges et de brasseries. Le hameau de Boondael – où quelques bâtiments ruraux s'observent encore à proximité de la chapelle Saint-Adrien – s'est sans doute constitué à la même époque. Dès la fin du XIVe siècle, un faubourg se développa devant la porte de Namur ; l'habitat ne cessa ensuite de se développer le long de la chaussée d'Ixelles, reliant les abords de l'enceinte urbaine au village.

Het dorp Elsene ontstond voor de 13e eeuw rond het huidige E. Flageyplein. Men trof er niet alleen een kapel – gewijd aan het Heilig Kruis – een kerkhof en een godshuis aan, maar ook een watermolen, enkele herbergen en verschillende brouwerijen. Het gehucht Boondaal – waar nog steeds een aantal landelijke gebouwen zichtbaar zijn nabij de Sint-Adriaankapel – ontstond wellicht in dezelfde periode. Vanaf het einde van de 14e eeuw zal er zich geleidelijk aan een buitenwijk ontwikkelen vlak voor de Naamsepoort. Nadien zal de bewoning zich verder uitbreiden langs de Elsensesteenweg, zodat het dorp van Elsene als het ware verbonden wordt met de stadsmuur.

1 La chapelle Sainte-Croix, avant 1864 (ACI).
De oude Heilig-Kruiskerk, voor 1864 (GAE).

2 Bouteille en grès découverte rue Gray,
Moyen Âge/Temps Modernes (MVB).
Fles uit steengoed gevonden in de Graystraat,
middeleeuwen/nieuwe tijd (MSB).

3 Squelettes mis au jour sur le site de l'ancien cimetière,
place E. Flagey, 2003.
Skelet op het voormalige kerkhof gevonden tijdens
opgravingen op het E. Flageyplein, 2003.

4 Le village d'Ixelles. Extrait de la carte des sites
et des découvertes archéologiques.
Het dorp Elsene. Detail uit de kaart van de archeologische
vindplaatsen en vondsten.

5 Maisons en bordure de la chaussée d'Ixelles, XVIIIe siècle (AGR).
Huizen langs de Elsensesteenweg, 18e eeuw (AR).

6 L'Auberge de Boondael, square du Vieux-Tilleul, 2005.
De herberg Boondaal, Oude-Lindesquare, 2005.

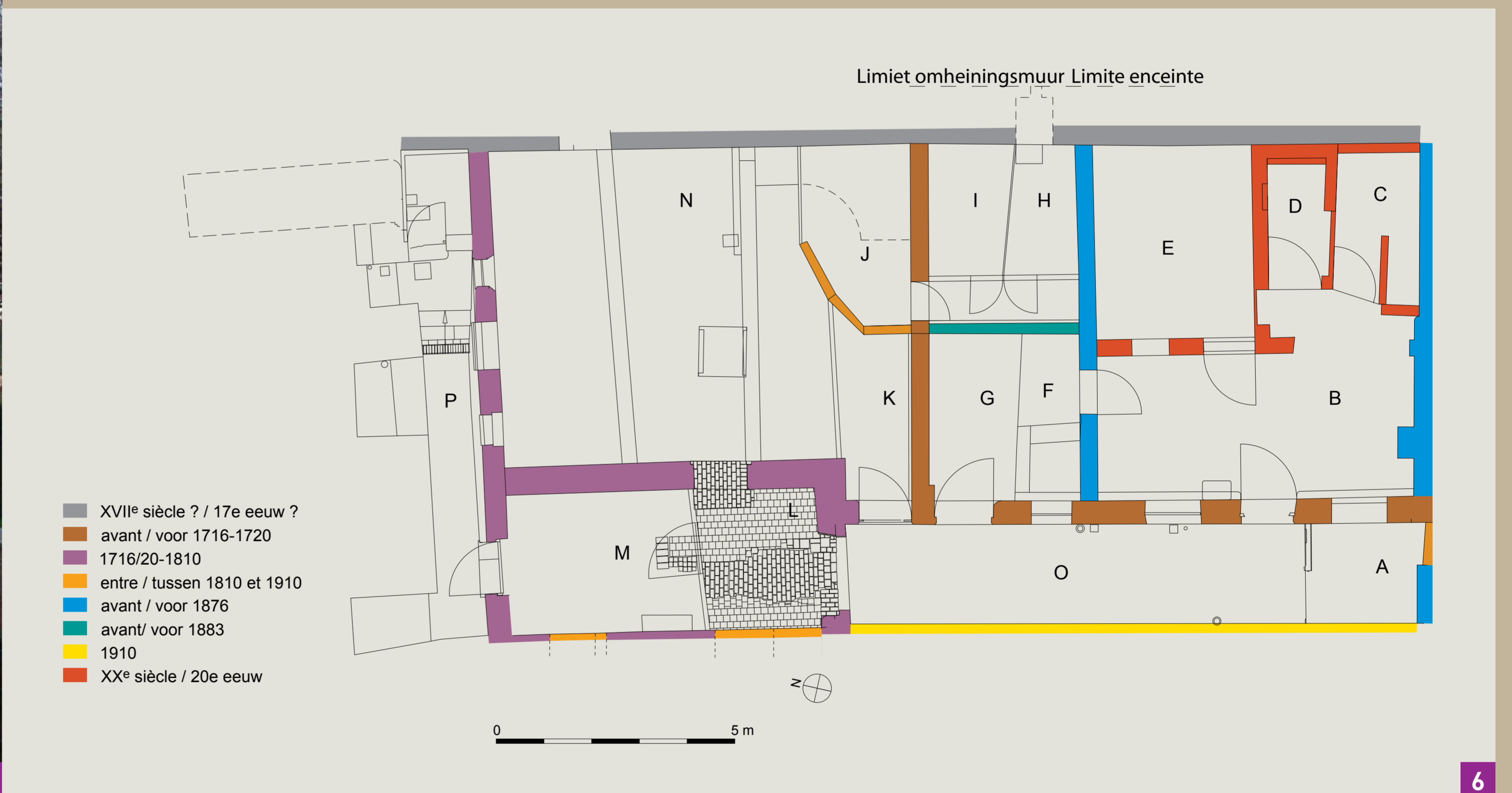
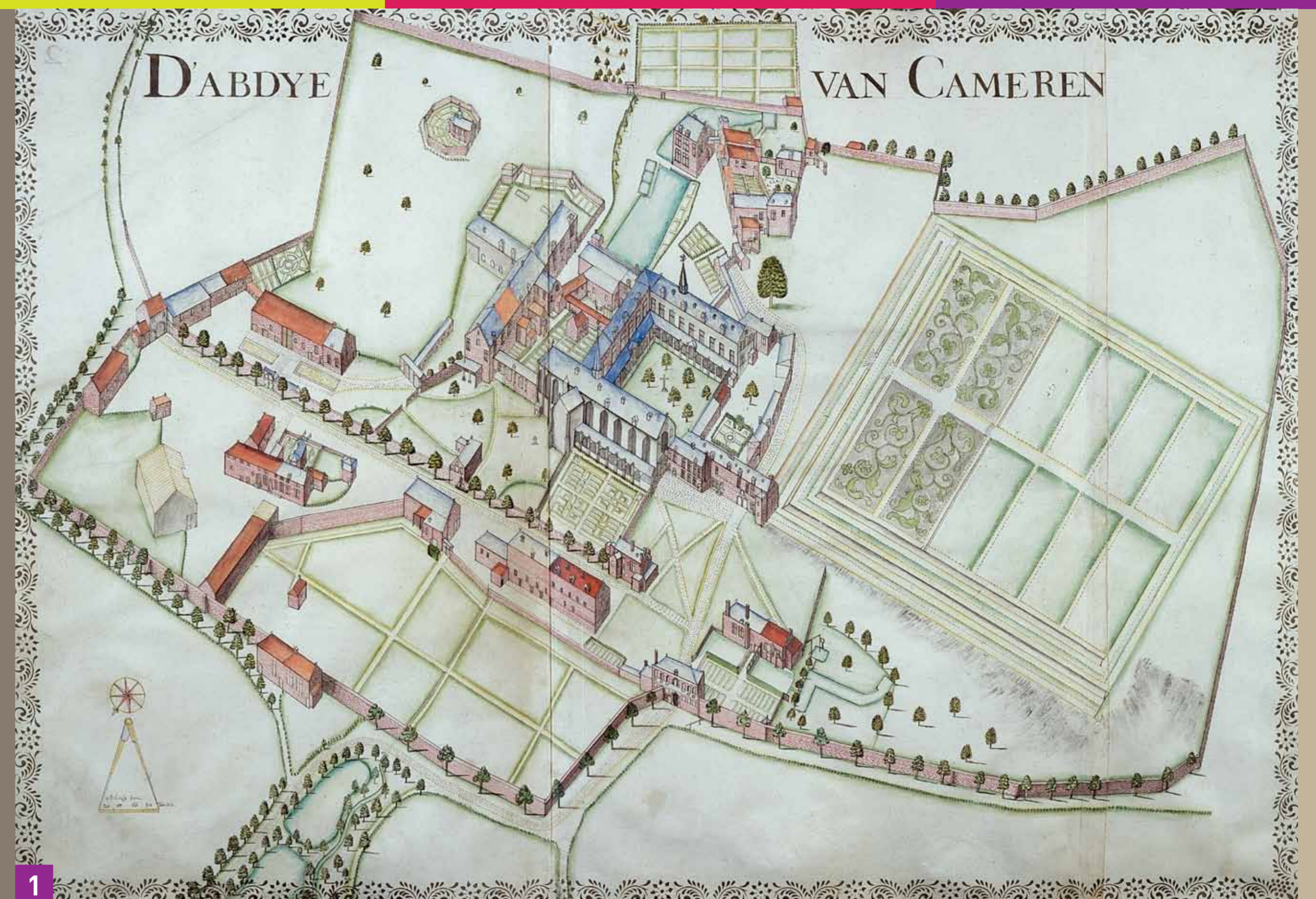

LA CAMBRE UNE ABBAYE PÉRIURBAINE

TER KAMEREN EEN ABDIJ AAN DE RAND VAN DE STAD

L'ancienne abbaye cistercienne de la Cambre est l'ensemble monastique le mieux conservé en région bruxelloise. L'église abbatiale, le cloître et bien d'autres bâtiments permettent de se rendre compte de l'organisation d'un grand monastère périurbain à la fin de l'Ancien Régime. Fondée au début du XIIIe siècle et supprimée en 1796, l'abbaye est désormais occupée par une école d'art, un institut cartographique et la paroisse Notre-Dame. Des fouilles et des sondages archéologiques – notamment au niveau de l'ancien réfectoire et des jardins –, de même qu'une série d'analyses dendrochronologiques des charpentes, ont permis d'affiner certaines datations.

De oude cisterciënzerabdij van Ter Kameren is de best bewaarde abdij in het Brussels Gewest. Dankzij de vele bewaarde gebouwen, zoals de abdijskerk, het klooster en de vele bijgebouwen, kunnen we ons een beeld vormen van de organisatie van een grote abdij buiten de stad, op het einde van het Ancien Régime. Ze werd gesticht in het begin van de 13e eeuw, en opgeheven in 1796. Vandaag is er een kunstschool gevestigd, een geografisch instituut, alsook de Onze-Lieve-Vrouwparochie. Archeologisch onderzoek, ter hoogte van de oude eetzaal en de tuinen, en dendrochronologisch onderzoek van de dakgebinten, stelden onderzoekers in staat om de datering scherp te stellen.

1 La Cambre vers 1716-1720. Carte extraite de l'atlas terrier de l'abbaye (AGR).
Ter Kameren omstreeks 1716-1720. Detail uit de grondatlas van de Ter Kamerenabdij (AR).

2 La cour d'honneur et l'église, vers 1900 (coll. Van Kalken).
Het ereplein en de kerk, rond 1900 (coll. Van Kalken).

3 La galerie nord du cloître, 2005.
Noordgalerij van het klooster, 2005.

4 Vestiges du quartier agricole dans une cave de l'avenue de l'Hippodrome, 2004.
Restanten van het landbouwkwartier in een kelder langs de Renbaanlaan, 2004.

5 La « mare aux canards », une des sources du Maelbeek, 2005.
De Eendenpoel, een van de bronnen van de Maalbeek, 2005.

6 Plan des caves d'une maison de l'avenue de l'Hippodrome où sont conservés des vestiges de la ferme abbatiale.
Plattegrond van de kelders van een huis in de Renbaanlaan waar men overblijfselen van de abdijsboerderij heeft aangetroffen.

